

Tématizace a ‚předmět‘ / Nepředmětnost a ‚předmět‘ / Metafyzika a ‚zpředměťňování‘

Učinit něco *tématem* zkoumání a učinit to *předmětem* zkoumání není jedno a totéž. Rozdíl spočívá v tom, že tématizací určujeme to hlavní a základní, o čem hodláme vypovídat (ačkoli se v tom vypovídání dotkneme větší nebo menší měrou i mnoha dalších „věcí“, tedy druhotných nebo vedlejších témat), zatímco učiníme-li to ‚předmětem‘ zkoumání a vypovídání, vydělujeme to s větším nebo menším důrazem z věcných souvislostí a zařazujeme to jen mezi souvislosti logické, pojmové. Právě tato tendence k vydělení ze souvislostí a k osamostatnění (až izolaci) vede k tomu, že to, co chceme zkoumat a o čem chceme pojednat, „zpředměťňujeme“, tj. činíme „předmětem“ ještě v jiném smyslu než že se na to soustřeďujeme, aniž bychom k tomu něco přidávali či naopak o něco ochuzovali, něčeho je zbavovali. Odtud vyplývá také další rozdíl, totiž že tématizovat můžeme cokoli, zatímco (legitimně) zpředmětnit můžeme jen to, co naše zpředmětnění může v nějaké míře ospravedlnit, totiž co předmětnou povahu (stránku) skutečně má. Za jeden z výměrů metafyzického myšlení můžeme považovat právě zpředměťňování všude tam, kde by mělo jít jen o tématizaci; proto můžeme mluvit o předmětném nebo zpředměťňujícím myšlení. To v jistých mezích a k jistým účelům může vyhovovat, ale stává se naprosto neúnosným všude tam, kde skutečnost, mající vedle stránky předmětné i nepředmětnou, redukuje na pouhou předmětnost, a ovšem zejména tam, kde ryzí nepředmětnost pojímá jako předmět. Vezmeme-li tento rozdíl mezi tématizací a zpředměťňováním na vědomí, jsme nutně postaveni před otázku, jakým způsobem můžeme pojmově přesně myšlenkově uchopit skutečnost, mající obě stránky, právě po stránce nepředmětné, a zejména jak můžeme pojmově uchopit ryzí nepředmětnost, která předmětnou stránku nemá vůbec.

(Písek, 040405-1.)